

Geologinen scifi-klassikko: Sarasvatin hiekkää

TONI EEROLA

Toimittaja Risto Isomäki on pitkän linjan kehitysmaa- ja ympäristöaktivisti. Hän on Suomen Maan ystävät ry:n perustajia ja oli sen ensimmäinen puheenjohtaja. Hän on myös tietokirjailija, jolla on laaja tuotanto. Suuren yleisön tietoisuuteen hän on tullut scifi-teostensa yhteydessä (*Gilgamešin tappio*, *Herääminen*, *Sarasvatin hiekkää*, *Litium 6* ja *Jumalan pikkusormi*). Isomäen kirjat ovat herättäneet mielenkiintoa ulkomaillakin, ja niitä on käännetty useille eri kielille. Romaaneissaan hän käsittelee ekologisia aiheita, tieteellisiin faktoihin nojautuen. Hänen kiinnostuksensa kohteina ovat etenkin ilmastonmuutos ja ydinenergian vastustaminen, jotka hän usein sitoo yhteen. Tämän älykön hiljaisista ja rauhallista puhetta kuuntelevat nykyään jopa yritysjohtajatkin.

Sarasvatin hiekkää kertoo ilmastonmuutoksesta ja sen seurauksista fiktiivisessä muodossa. Se julkaistiin v. 2005, ja se oli Finladiähdokkaana. Aiemmin ilmastonmuutosta on fiktiossa käsitellyt *best-seller*-kirjailija Michael Crichton kirjassaan *Pelon ilmasto*, tosin skeptikon vinkkelistä. Crichtonin kirja onkin draamallisesti tylsä. Siinä ei tapahdu katastrofeja.

Sarasvatin hiekkää sekoittaa mielenkiintoisesti arkeologiaa, intialaista kulttuuria, länsimaiden kritiikkiä ja geologiaa. Tietokirjailijana Isomäki taitaa hyvin myös dramatiikan ja romaanikerronnan niksit. Kirjaa on nautinnol-

lista lukea. Dialogit ovat hyvin rakennettuja, ja monet geologiset tapahtumat tuodaan jännittävästi ja varsin seikkaperäisesti esiin, mistä kirjailijalle pitää nostaa hattua. Tosin luonnon prosessit tuntevana geologi valitettavasti jo ennalta aavistaa, mitä on tapahtunut tai tulee tapahtumaan. Se hieman laimentaa lukukokemusta. Maallikolle sen sijaan tarjotaan täysipainoinen tieteistrilleri.

Kirja alkaa merenalaisesta arkeologisesta löydöstä Intian rannikolla. Parinkymmenen metrin syvyydestä löytyy muinaisten kaupunkien raunioita, jotka kuuluivat nk. Sarasvatin kulttuuriin. Paljastuu, että rauniot ovat peräisin ajalta n. 10.000 eKr. Näin sivilisaation alku olisi huomattavasti aikaisempi, kuin mitä Lähi-idän ja Intian tunnettujen vanhimpien kaupunkien perusteella on aikaisemmin todettu ja Atlantiksen taru voitaisiin sijoittaa Intian rannikolle. Mutta mikä tuhosi nämä kaupungit, ja miksi ne ovat veden alla? Vastauksena on jääkauden loppu. Ilmaston lämmitessä Etelämantereelta lohkesi suuri osa jäätikköä mereen, mikä aiheutti megatsunamin, jonka vaikutuksista kertovat lähes kaikkien kansojen vedenpaisumuskertomukset. Se tuhosi muinaiset kaupungit, minkä jälkeen merenpinnan nousu hautasi nämä alleen. Tästä kirjan nimikin.

Johtopäätökseen pääseminen ja nyky-Intian kuvaus ovat kirjan parasta antia. Venäläi-

sen syvänmeren tutkijan Sergei Savelnikovin ja intialaisen naisarkeologin Amrita Desain välisen suhteen kehittyemisessä ja siihen liittyvissä henkilökohtaisissa tunteissa Isomäki yltää kaunokirjallisiin, runollisiin mittoihin. Kuten yhdysvaltalainen rock-muusikko ja runoilija Patti Smith on sanonut: ”*Seurasimme samalla sekä onnekkaita, että epäonnekkaita tapahtumia.*”

Kiehtova on myös kuvaus Grönlannin jäätikön nopeasta sulamisesta ja sen havainnoinnista, josta ei dramatiikkaa puutu. Henkilökuvaukset jäävät tosin melko ohuiksi. Itse luonto onkin pääosassa. Kirjalija on ottanut varsin hyvin selvää erilaisista geologiaan ja fyysisen maantieteeseen liittyvistä seikoista. Siitä myös näkee, että nämä asiat kiinnostavat kirjailijaa.

Valitettavasti kirja kuitenkin lässähtää yht’äkkiä, kun ”Pelle Peloton” astuu kehään. Onneksi tämä tapahtuu vasta kirjan loppupuolella, *Jäätä ja vettä* -luvussa. Kirjan päähenkilöt nimittäin keksivät, miten nykyinen ilmastomuutos, tai ainakin Grönlannin jäätikön sulaminen ja sen luisuminen Atlantiin, voitaisiin yrittää pysäyttää. He alkavat yhdessä venäläisten kanssa pystyttää tuulimyllyjä jäätikölle ja jääautoille. Tarkoitus on tuottaa lisää lunta, pumppaamalla merestä vettä ja le vittämällä sitä tuulimyllyillä Pohjoisnavan pakkasessa. Päämääränä on kasvattaa lumen määrää, lisätä albedoa ja saada jäätikkö kasvamaan paksuutta. Epäuskottavaa on myös se, että selitykseen uskotaan ja toimeen ryhdytään välittömästi, vieläpä venäläisten toimesta. Toisessa kirjassaan *34 tapaa estää maapallon ylikuumeneminen* Isomäki esittelee muita vastavia ajatuksia.

Tässä ei kuitenkaan onnistuta ja lisävaaratekijäksi osoittautuvat rannikoilla sijaitsevat ydinvoimalat, joihin jäätikön romahtamisen aiheuttama megatsunami iskee.

Kirjan päähenkilön, venäläisen syvänme-

rentutkijan Sergei Savelnikovin sanoin: ”*Kaaos rulettaa. Ja siinä vaiheessa monelta lorahdtaakin pissa lahkeeseen, sillä maailmankaikkeus palvelee kaaosta eikä se ole kohdellut meidän kaltaisiamme sertifioituja tampioita erityisen hellävaraisesti.*” Ei nytkään. Ja vielä ”*oman käden kautta*”.

Isomäki on kaikesta päätellen katastrofi-elokuvansa katsellut. Kirjasta voisi saada kansainväliseen levitykseen sopivan kokoillan leffan. Mutta ehkä ei kuitenkaan aivan kotimaisin voimin, jos joku *Mannerheimkin* kohtaa vaikeuksia?

Valitettavasti nykyistä ympäristökeskustelua tuntuu vaivaavan monien ympäristönsuojelijoiden ”*mitä pahempi, sen parempi*” -periaate. Mutta olisikin outoa, jos trillerissä ei dramatiikkaa kehitettäisi juuri sen avulla. Tosin se mikä usein jää keskustelussa ja kirjassakin huomiotta, on se, että oli ilmastomuutos ihmisen aiheuttama tai ei, seuraukset voivat olla samat ja niihin pitää valmistautua ja sopeutua. Kirjassa ei myöskään käydä yhtä kiinnostavia keskusteluja ilmastomuutoksesta kuin Michael Crichtonin *Pelon ilmastossa*.

Tuntien geologisen historian tämä ei suinkaan jää ihmiskunnan viimeiseksi ilmastomuutokseksi. Ei voida myöskään olettaa, että ne tästä lähtien olisivat aina ihmisen aiheuttamia. Olisikin pateettista alkaa miettimään, miten jääkausi pysäytetään. Ilmastomuutos tarjoaa ihmiskunnalle varsinaisen oppitunnin luonnon mekanismeista. Tästä kirja kertoo, ehkä itse kirjailijan sitä huomaamatta?

Isomäki, R. 2005. *Sarasvatin hiekkaa*. Otava, Helsinki, 320 s. Ovh 29,90 €.

Kirja on ilmestynyt myös pehmeäkantisena pokkaripainoksena Taskukirja Loisto Oy:n vuonna 2009 kustantamana.

TONI EEROLA
GeoLanguage Oy
Tammihaantie 2 A 10
02940 Espoo